

LÄNSSTYRELSEN

Göteborgs och Bohus län

Planeringsavdelningen

Naturvårdsenheten

Byrådirektör C-A Jansson

BESLUT

1979-04-18

11.126-4690-77

Kommunstyrelserna i
Orusts och Tjörns kommuner

Förklarande av Stigfjorden-området i Orusts och Tjörns kommuner som naturvårdsområde

Stigfjorden-Kalvöfjorden bildar ett vidsträckt och till större delen grunt vattenområde mellan Orust och Tjörn. Vattenområdet står i förbindelse med västerhavet genom de trånga sunden Strömsund och Lyresund och med innerskärgården i öster genom den smala djuprännan Skåpesund. Fjorden saknar trösklar i dessa passager och kännetecknas till större delen av lerbottnar.

Stigfjordens övärld är rikt varierad med bortemot hundra öar och holmar och uppvisar övergångar från starkt exponerade och vackert glacialslipade, låga klippholmar som Smögholmarna i väster till höga öar med bruten terräng och branta stup i centrum av området som Stävö, Hjälme och Hälsö.

De omgivande landområdena i norr och söder uppvisar betydande olikheter i sin topografi. Områdena kring Kalvöfjorden och Svanviks kile kännetecknas av uppodlade lerslätter medan Tjörnsidan domineras av berg genomskurna av trånga sprickdalar.

Inventeringar inom Stigfjordenområdet har visat på ansevärd naturvärden. Av stort vetenskapligt intresse är de vidsträckta fälten av bandtång som karakteriserar fjordens grunda partier och som utgör miljön för ett artrikt ekosystem. Dessa bottnar utgör viktiga näringsplatser för fågellivet. Kalvöfjorden räknas som en av de rikaste fågellokaler i sitt slag utefter hela svenska västkusten. Flacka välutbildade strandängar, som vanligen utgör en god miljö för vadarfåglar, ansluter på åtskilliga ställen till grundbottnarna.

Lövskogsvegetationen utefter bergssidorna är till sin karaktär ofta botaniskt rika lundar, Av stort floristiskt intresse är också ängsvegetationen på skalblandat underlag.

Det variationsrika och attraktiva landskapet, lättillgängligheten, de goda strövmöjligheterna och tillgången på stränder utmärkta för bad gör detta område till en mycket betydande resurs också för friluftsliv i olika former.

Stigfjordenområdet har tilldragit sig stort intresse från naturvårdssynpunkt och frågan om skydd har väckts från olika håll. I den fysiska riksplaneringen har området upptagits som riksintressant såväl för den vetenskapliga och kulturella naturvärden som för det rörliga friluftslivet. Valön, Råssö och Svanvik-Rörvik i Orusts kommun är redan skyddade genom

naturreservatsförordnande. För Björnshuvud-Halsbäck gäller interimistiskt förordnande enligt 11 § naturvårdslagen i syfte att bilda naturreservat. För större delen av Stigfjordenområdet har respektive kommuner i sina åtgärdsförslag inom ramen för den fysiska riksplaneringen föreslagit skydd i form av naturvårdsområde enligt 19 § naturvårdslagen.

Som ett led i genomförandet av de naturvårdåtgärder som föreslagits i den fysiska riksplaneringen har länsstyrelsen informerat sakägarna i skrivelse den 1 december 1977 om de förslag till avgränsning och föreskrifter för det planerade naturvårdsområdet, vilka utarbetats av en arbetsgrupp bestående av representanter för kommunerna och länsstyrelsen. Ett 40-tal sakägare har inkommit med erinringar i anledning av de föreslagna åtgärderna.

Yttranden över föreslagna åtgärder har förutom från kommunerna inkommit från Göteborgsregionens kommunalförbund, Svenska naturskyddsföreningen, zoologiska institutionen vid Göteborgs universitet, tulldirektionens kustbevakningssektion, domänverket, lantbruksnämnden, stiftelsen för västsvenska fritidsområden, Sveriges ornitologiska förening och Göteborg-Hallands seglarförbund.

Yttranden och anförda erinringar har föranlett länsstyrelsen att göra vissa smärre ändringar i gränsdragning och föreskrifter i föreliggande beslut.

På grund av vad som ovan anförts förklarar länsstyrelsen med stöd av 19 § naturvårdslagen Stigfjordenområdet i den utsträckning som framgår av närslutna karta (Bil A) som naturvårdsområde. Länsstyrelsen beslutar att de föreskrifter som upptagits i närslutna bilaga (Bil B) skall gälla för naturvårdsområdet.

Besvär enligt bilaga (formulär 3).

I detta ärendes slutliga handläggning har deltagit tf länsråd Lennart Grönberg, beslutande, naturvårdsdirektör Bengt-Erik Olsson, förste länsassessor Carl-Otto Lindberg, tf länsarkitekt Lars Holmén, överlantmätare Hans Busck och byrådirektör Carl-Axel Jansson, den sistnämnde föredragande.

Lennart Grönberg

Carl-Axel Jansson

Bil A Illustrationskarta, skala 1:20000 till länsstyrelsens beslut
Bil B Föreskrifter

Föreskrifter för Stigfjordens naturvårdsområde, Orusts och Tjörns kommuner

- A Föreskrifter enligt 19 § naturvårdslagen innebärande inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturvårdsområdet.

Det är förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd

- 1 uppföra helt ny byggnad med undantag av anläggning som behövs för jordbruket eller yrkesfisket och ej tillgodoser bostadsändamål
- 2 utföra schaktning, tippning, fyllning eller sprängning, som ej är hänförlig till jordbrukets behov
- 3 bedriva täktverksamhet, Förbudet avser även husbehovstäkt
- 4 muddra
- 5 anlägga ny brygga eller båthamn
- 6 anordna upplag annat än för jordbrukets eller fiskets behov
- 7 avverka träd med minst 15 cm stamdiameter i brösthöjd av ek, bok, alm, lind och lönn i slutna bestånd. Förbudet gäller ej beståndsvårdande röjningar och ej heller sådan avverkning som sker efter förvaltarens anvisning
- 8 plantera eller så barrträd på tidigare ej barrskogsbevuxen mark. Förbudet gäller ej inom bebyggd fastighet med en tomtstorlek av högst 3 000 m eller i hemfridszonen kring annan bebyggelse
- 9 dra fram luftledningar, som fordrar resande av minst två stolpar
- 10 uppsätta master som är högre än 5 meter. Förbudet gäller icke sådana master som uppsätts på bostadshus
- 12 anordna bojfortöjning. Förbudet utgör ej hinder för strandägare att anordna bojfortöjning för eget behov.
- 13 anordna hastighetstävling med motorbåt

- B Föreskrifter enligt 19 § naturvårdslagen gällande allmänheten.

Det är förbjudet att

- 1 förtöja eller ankra upp husbåt för mer än ett dygn annat än inom anlagd båthamn
- 2 medföra ej kopplad hund på samtliga öar utom Tjörn, Orust, Mjörn och Lyr

3 ställa upp husvagn utanför anlagd campingplats

4 anordna bojförtöjning.

C Bestämmelser enligt 22 § naturvårdslagen gällande förvaltning.

Länsstyrelsen utser domänverket till naturvårdsförvaltare.

Förvaltningen skall ske i enlighet med av länsstyrelsen meddelade anvisningar och främst omfatta utmärkning och tillsyn.

Landskapsvård skall kunna utföras efter överenskommelser med berörda markägare i varje enskilt fall.

Naturvårdsområdet skall utmärkas i enlighet med av statens naturvårdsverk utfärdade anvisningar.

Kommentarer till föreskrifter för Stigfjordens naturvårdsområde

A Utgångspunkten för de föreskrifter som reglerar förfogandet över fastighet har varit att ej nämnvärt inskränka pågående markanvändning. Åtskilliga av förbuden har därför getts en sådan konstruktion att de ej gäller jordbrukets verksamhet. Samtliga förbud har gjorts dispensabla, därmed menat att de övervägande skall ha en styrande funktion.

A1 Tillståndsgivningen beträffande helt ny bostadsbebyggelse bör vara mycket restriktiv. Helårsbebyggelse för att överbrygga generationsväxlingen inom jordbruket bör dock kunna ifrågakomma. Under sådana omständigheter bör stora krav ställas på bebyggelsens placering i direkt anslutning till gårdens brukningscentrum.

A2 Muddertippning inom vattenområdet bör helt uteslutas. Stor restriktivitet bör också gälla för fyllnader som hindrar eller minskar vattengenomströmningen.

A3 Särskilt viktigt är att slå vakt om återstående skaljordsförekomster, som måste tillmätas stor vetenskaplig betydelse.

A4 Det är angeläget att inskränka muddring till ett fåtal ställen, där ornitologiska och marinbiologiska värden i mindre utsträckning beröres. Underhållsmuddring till befintliga anläggningar skall givetvis icke hindras.

A5 Stor restriktivitet bör gälla för anläggandet av nya båthamnar. Inom de ornitologiskt värdefulla grundvattenområdena i Kalvöfjorden, Tjuvekile och Sundsbykile bör icke nya anläggningar tillkomma eller befintliga utbyggas.

A7 Stor del av området är beläget inom lövskogsregionen. Ädellövbestånden utgör ett

betydelsefullt och karakteriserande inslag i landskapsbilden och bör i största utsträckning fortbestå men ändå utgöra en produktionskälla.

- A8 Stora delar av området ligger utanför västgränsen för granens naturliga utbredning. Här är granen och i viss mån även tallen ett främmande växtelement. Barrträdsplanteringar kan väsentligt ändra landskapskaraktären i dessa områden och i övrigt medföra en floristisk utarmning av busk- och fältskiktsflora.
- A10 Master i högt belägna terrängavsnitt bör helt undvikas (exempelvis TV-master, som betjänar lägre belägen bebyggelse). Undantag har dock medgivits för master på bostadsbyggnader.
- A12 Tidsbegränsade undantag skall kunna göras för vissa områden till dess småbåtshamnar anlagts för det trängande behovet.
- B Föreskrifterna under denna rubrik har med undantag för förbudet att uppställa husvagn inskränkts till vattenområdet och övärlden. Föreskrifterna bör ej vara mer omfattande än att en viss tillsyn gällande deras efterlevnad kan vara möjlig.
- B1 Angelägen föreskrift då husbåtarna alltmer blivit ett stort problem inte minst från sanitär synpunkt. Det är också vanligt att husbåtar blockerar platser särskilt attraktiva för det rörliga friluftslivet, t ex badstränder.
- B2 Föreskrifter avser främst att vara skydd för fågellivet.
- C Förvaltningen skall som bestämmelserna anger främst omfatta utmärkning och tillsyn. Länsstyrelsen skall efter hörande av det s k skötselrådet (rådgivande organ för förvaltningen av avsatta naturreservat och naturvårdsområden) meddela anvisningar för förvaltningen i en ytterst förenklad form av skötselplan.

Landskapsvårdsåtgärder från förvaltarens sida, främst kulturmarkshävd, skall kunna aktualiseras. Förutsättningen härför är överenskommelser med berörda markägare i varje enskilt fall, varvid en mer detaljerad åtgärdsplan upprättas.